

כך היא גאולתם של ישראל..

שיריים בנושא מחלכי האנול
והתנאים להופעת הנלמדים
מחומש שמות.

תפילין וחירות

הקנין בין יתמלין לזכיון ויחוי הארץ
הקנין (ענין) ויתמלין
שמות יג א ויתמלין
לש אה אה?

חירות של תורה היא ענינו המיוחד. בזמן האחרון קיים נוסח ידוע של התעוררות דתית, התענינות חשובה ביהדות, הנחת תפילין וכדומה. פעם שאל אותי בחור אחד: מה הן הקוביות האלה? כדי לברר זאת, קודם-כל יש להבין בשלמות ובאמיתות מי אנתנו. רבנו-של-עולם "בחר בנו מכל העמים"¹¹, ובאופן העובדתי הופענו בתור עם עבדים משוחררים. עבדים היינו ונשתחררנו. לפני הרבה שנים ודורות, היתה מצויאות של עבדות באנושות. כך היה הסדר הקבוע של החברה: אלו בני חורין ואלו עבדים. להיות עבד, אין זה כלי-כך נעים. בודאי שכאשר עבד היה מצליח להשתחרר, מצבו היה הרבה יותר נעים ומשמח. אצלנו, שחרור עבדים הוא אחת מהמצוות המיוחדות ליוכל: "וקראתם דרוז 10 בארץ לכל ישיבה"¹². אמנם השנה מתחילה בראש-השנה, אבל ערכה בתור דרוז ושילוח עבדים מתחיל ביום-הכיפורים. השנה מתחילה באופן ממשי בראש-השנה אבל ערכה המיוחדת מתגלה ביום-הכיפורים, שאז מופיע השחרור הגמור של העבדים. ומה אירע כיתניים, בתקופה שנקראת אצלנו עשרת ימי תשובה?¹³ אז העבדים כבר אינם משועבדים לאדוניהם ויחד עם זה עדיין אינם עובדים לחירות נמורה ועדיין אינם חוזרים לבתיהם, אלא חוגגים. "מראש השנה עד יום הכיפורים לא היו עבדים נפטרים לבתיהן ולא משתעבדים לאדוניהם אלא אוכלין ושותין ושחחין..."¹⁴. שמחתם היתה ניכרת בהתנהגותם החברתית ואף כחלבושתם "... ועטרותיהן כראשיהן"¹⁵. העטרות שבראשיהם היו ביטוי לחירות, כפי שההיסטוריה הכללית¹⁶ מלמדת אותנו שביטוי החירות כלבושם של העבדים המשתחררים היה זרי דפנה.

התפילין מאז ועד היום, הם זרי דפנה שלנו. זרי דפנה הם של הגויים הם ריקנים ללא משמעות. אנחנו עם של עבדים משוחררים, זרי דפנה שלנו ענינם: קבלת עול מלכות-שמים, "שמע ישראל"¹⁷, "הבוהר כעמו ישראל באהבה"¹⁸. זו משמעות החירות: קבלת עול מלכות-שמים. כשבאים אנשים צמאים ליהדות ושואלים מה ענין התפילין, יש לברר להם כבוד זה.

התורה בראשונה
169

קרקפתא כו. פירוש, כי (שם). פושעי ישראל בגוון המצוה של תפילין היא ופושעי עובדי כוכבים בגוון חובת הגוף כדי לקדש הגוף לדבקו בשם יתברך, ישראל בגוון מאי ינהו אמר וכתיב (דברים כ"ח) רב קרקפתא דלא מנח תפילין וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליה, ומי שאינו נדבק הגוף אשר הוא מחויב לדבקו בש"י הנה הוא חוטא בגוף ולא קבל הגוף השלימות מן הש"י אשר ראוי לו לקבל. לכן הוא פושע בגוף שלו והוא נפסד ויורד לגיהנם. כי החטורן דבק בגוף הזה שלא תעלה אותו אל המדרגה. ובאומות שאין להם השלימות הזה, הוא בעבירה שה פושע בגוף אבל בישראל הוי פושע בגוף אף דבר הזה, כי גוף ישראל לו המדרגה הקדושה ויש לו להניח תפילין לדבק הגוף שיקבל השלימות והוא לא עשה כן, וא"ת ולמה לא יהיה פושע ישראל בעבירה [וי"ל] דכיון דלא חטא בגופו במה שהוא ישראל שיהיה החטא במה שהוא עצמות דוקא ואין זה עצמות לו ודבר נכון הוא זה למבין.

5

"צדיקין יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה", נכון להתאים את "עטרותיהם בראשיהם" האמור כאן, במובן החרות העליונה, אל "עטרותיהם בראשיהם" שהיו עבדים לובשים ביציאתם לחרות שזהו דבר מיוחד לבני חורין. העטרה בראש היא סימן החרות, ולכן עבד שלבש תפילין בפני רבו, או שרבו הלבישו, יצא לחרות, כי זהו גם כן ענין מצות התפילין: זכר ליציאת מצרים, ליציאתנו לחרות מעבדות מצרים הרוחנית והחומרית, שהיא אחת ומיוחדת ומתיחדת בנו, שזה מפורש בפרשיות תפילין, והוא היסוד גם במצות הזמנים שבתורה, ובמזוזה ועוד, מה שערכו חי וקיים לעד לא רק למענו אלא למען הכל, ויציאת ישראל ממצרים תשאר לעד האביב של כל העולם כולו. ועל כן התפילין פאר הם לישראל, ומעין של שמחה ועז - בדחנא דתפילין קא מנחנא, ואסורים בהסח הדעת וזמן לבישתם כל היום, אלא גזרה שמא יסיח ויפיה ושמא יישן משום כבוד אזכרות ודברי תורה שבהן, והיינו גם ענין תפילין דקודשא בריך הוא.

עין אי"ה

אלא שגם כל התורה כולה, גם בכל מצוותיה שאינן תלויות בארץ, כל עיקר ערכן הוא בארץ, בארץ הזאת המיוחדת לישראל ולשלמות חייהם, ארץ מולדתם חיוניותם ותקומתם הצבורית. וגם חיובן וקיומן של המצוות שאינן תלויות בארץ, שהוא נוהג כהלכתו גם בחוץ-לארץ, הנהו המשך של חיובן וקיומן העיקרי של כל התורה והמצוות כולן שהוא בארץ. "ושמתם את דברי, אף לאחר שתגלו היו מצוינים במצות, הניחו תפילין עשו מזוזה, כדי שלא יהיו לכם חדשים כשחזרו, וכן הוא אומר הציבי לך ציונים". לעומת הצעת הגירסה שבי"הכתב והקבלה, במקום "הניחו תפילין עשו מזוזה" "תרומו ומעשרות", ע"פ המדרש איכה פ' קראתי למאהבי, (ובש' שער החצר" סי' צא מובא זה בשם הגר"א "הפרישו תרומת עשרו מעשרות"), הנה גירסה זו שלפנינו ברש"י מובאה גם ברמב"ם, וגם ברבנו-בחי, שהוא מוסף על זה שם: "כי אע"פ שאנו עושין המצות בחו"ל, והן חובת הגוף לעשותן, בכל מקום, למדוגו החכמים ז"ל. שאין עיקר עשייתן אלא בארץ הקדושה".

כדביארנו במקומו במאמר: תדע שהרי אדם קורא ק"ש שחרית וערבית וערב א' לא קרא דומה לו שלא קרא ק"ש מימיו. כי חידוש הצירוף הוא תנאי המוכרח לשלימות האדם באשר הוא אדם. כי בעבור איזה תקופה זמנית קצרה ולא חידש את ציוריו להשיבם במקור האמת, כבר יצמחו על תלמי הלב ציורים הפכים משרירות לבו של אדם, המתארות לו דרכים נהפכים לפי ראות העין החיצונית שהוא ההפך מיסודו של האמת הגמור המבורר. אמנם זה החידוש הציורי לא יעמוד גם הוא לעולם בתקפו כל זמן שהוא קשור רק ברגשי לבבו וטבעו של האדם. כי מי יודע את רוח האדם, ולפעמים ממקרים רעים, מוסריים או חומריים, מתקלקלת תכונתו ולא נותר ברגשו רושם ניכר מתכונה טובה, ועלול הוא לחדש על פי תכונתו העצמית דרכים עוקרים כל מטעי האמת אשר שתל על תלמי לבבו בימים מקדם. ע"כ צריך האדם, ביחוד האיש הישראלי שדרכי מוסרו הם נעלים מההשקפה הפשוטה וצריכים לו מעלות הרוח רוממות עד שיכיר ערך הדרכתו ע"פ התורה האלהית כמה נשגבה היא, שיהי' לו מקלט בטוח וערובה נאמנה שע"פ יחדש ציוריו כמו שהם כטהרת אמתתם. וזאת היא סגולת התפילין, שהם עוזרים את לב הבשר והמוח החומרי להוציא אל הפועל הגיוני מוסרם הן שראוי להם בעצם טבעם. אמנם באשר המה בשר, ויוכלו להתקלקל מסערת רוח יצר לב האדם, ע"כ התפילין הם עז לישראל, שבהם כלולים יסודי הדיעות הטהורות ורגשי הלב הטהור והנאמן באופן שמור מכל פגע. ע"כ להוציא הבטחון שלם מחידוש הרגש של ק"ש צריך עמו תפילין, וכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו. כי מה בצע באמור האדם הציורים בפיו, אם תתקומם בקרבו רוח עוקרת בפועל לכל הנשגב והודו הקדושה. אמנם התפילין הם מגינים, להורות בפועל כי לא אל רעיון לבבו יפנה, כ"א להעריך רעיונו כפי מה שיוכל להיות מושה עם האמת הגמורה העומדת לעד בלא שינויים החקוק במכתב אלהים. ע"כ [לחידוש] הרעיון שמק"ש צריך לבטחון הרעיון שבתפילין.

10

יט. ת"ר איזהו עם הארץ כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית דברי ר"א, ר"י אומר כל שאינו מניח תפילין, ב"ע אומר כל שאין לו יציאת כבגדו רנ"א כל שאין לו מזוזה על פתחו ריב"ן יוסף אומר כל שיש לו בנים ואינו מנגדלן לת"ת, אחרים אומרים אפי' קרא ושנה ולא שימש ת"ת הי' ע"ה. לכו ההערות הכלליות שמרוממות את האדם בכללו, שישים מגמתו להצד המעולה שבחיים שהוא צד השכלי שבו, בין מצד הרגש בין מצד האמונה בכלל, אע"פ שרוח הוא מהרגיש ככה בעצם טבעו, שהמה כלולים באכילת חולין בטהרה ועישור מעשרות כראוי המנויים לעיל כברייתא הקודמת, עוד נצטיינו נקודות כלליות, ולפעמים פרטיות שמהם מסתבכים ענינים כוללים בכל דרכי המוסר הישראלי והאנושי, שאם יהיו לקנין לאדם יהיו מגן בעדו שלא יפול ברוחו ממעלתו הכוללות, וימצא לבבו ישר ונאמן עם תורת השם יתברך וכל דבר חק ומשפט כתורה וכמצוה יהי' קרוב ללבבו. והנה עם כל ההסכמות הכלליות שכבר הוסכמה עליהם דעתו של אדם לשום מגמת פניו אל האור העליון-דרך ד', צריך לחדש את הציור בפועל באופן קצר הכולל את כל היסוד עם סעיפיו לכל יהיו הדברים עמומים בלבבו. ועל חידוש הציור באה מצות ק"ש שחרית וערבית

הג. ס. א

להבין את היחס שבין תפלין לכניסת הארץ יותר מכל המצות כולם. נראה דהנה החומר והצורה לעולם מתנגדים הם זה לזה, ולפי זה, ישוב העולם הזה — והקדושה ביראת השם ואהבתו ומדות יפות ומועילות ועבודת אמת, לא יכוננו יחד. כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפרוש המשנה (סוף סדר קדשים), "שבשעה שהם (זקני תורה) מזקינים ונחלשים ויפסד גופם, תרבה חכמתם ויתחזק שכלם ויוסיפו שלמות", וכן כתב החובת הלבבות (בשער הפרישות פרק ב), "כל זמן שהוסיפה הארץ ישוב, הוסיף השכל חורבן". אמנם באמת אין דבר זה לכלל מוחלט ואין זה תכלית השלמות, שאי אפשר לומר כלל שענין הגוף וישוב העולם יהיה בעצמו ענין רע, שהרי לעתיד לבא יעמוד הגוף בתחית המתים ואם היו עניני החומר חסרון מוחלט איך יהיה זה תכלית נכבד. אלא שענין הדבר הזה הוא, שכל זמן שהשכל הוא רפה ונוח להתפתות אחרי הבלי הגוף, שלא לעשותם לשם תכלית הנכבדה רק מצד המשכת הרצון הבהמי הגרוע, אז בודאי רעים הם ואשרי הנבדל מהם. מה שאין כן אם השכל חזק מאד עד אשר ימשוך את כל ענין גופני על דרך הקדושה, ואם ירחיב לבבו יגדל ביראה ויגבה לבבו בעבודתה, ואם יכבדוהו יראה לישר דרך ד' לרבים כיון שיהיו דבריו נשמעים, לאיש אשר שכלו אמיץ וחזק כל כך עד שמהפך כל עניני הגוף לטובה וברכה, כל מה שיתוסף בגופו חזק ואומץ ויתוסף גם בשכלו ואומץ וקדושה.

והנה תכלית כל החכמות הוא רק להכיר את השם ית' ולדעהו ומן הדעת יקנה אהבה לו ית' כמו שכתב הרמב"ם (סוף הלכות תשובה), "דבר ידוע וברי שאין אהבת הקדוש ברוך הוא נקשרת בלבו של אדם עד שישגה בה תמיד כראוי, ועוזב כל תאות שבעולם, כמו שצוה ואמר (דברים י'), "בכל לבבך ובכל נפשך" אינו אוהב את הקדוש ברוך הוא אלא בדת שידעהו, ועל פי הדעת תהיה האהבה, אם מעט מעט ואם הרבה הרבה, לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות ובתבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג".

והנה תפלין הם כנגד כלי השכל, המוח והלב, שבהם השכל הנשמה מגלה שם את כחותיה. אך הלב הטבעי והמוח הטבעי אחוזים הם בחבלי הרצון, על כן יוכל ח"ו להיות מקבל פגע לפי שנוי הרצון. על כן צונו השי"ת שנשים עלינו פאר שהוא נבדל מהגוף, ואם כן לא יהיה משתנה משנוי מוג הגוף ורצונו, כי הוא עומד לעצמה ומצד כח השכל הקדוש שיש בתפלין, מאיר אל הגוף בשליחות קוי אור שכל — אל הלב והמוח, ונמצא שפועל השכל על הרצון, ועל ידי הפסק המחיצה, האש מתגבר על המים ולפי זה כל מה שיהיה כח הגוף יותר חזק ואמיץ, עוד יגלה השכל ביתר שאת את אורותיו היקרות, על כן "המניח תפלין מאריך ימים" (מנחות מד), כי אריכות הימים תלויה לפי חזק המזוג, ולפעמים יודמן שיהיה איש ראוי שיחזקו מזוג אלא שלא תהיה לו לטובה כי על ידי חזק הגוף יגדל כח החמדה, הקנאה, הכעס, הגאווה וכל המדות הרעות ויצא השכר בהפסדו. מה שאין כן המניח תפלין, שופעת על שכלו קדושת שכלי נבדל, ומושל על חומר עד שבכל חזקת מזוג יוסיף מעלות בקדוש, לו ראוייה ברכת מזוג חזק שיאתה לאריכות ימים.

והנה מעלת ארץ ישראל היא שיעלו בה ישראל לעבודה רמה כל כך, עד שכל מה שיתוסף להם ברכה בעניני העולם כן יוסיפו כבוד בנפשם ברוממות מעלה וקדושת אמונה ואהבת ד' באמת, ולתכלית זה אמרה תורתנו הקדושה תמיד עניני היעודים על טובות העולם הזה, אף על פי שהן נבזות ופחותות אצל כל בר דעת מצד עצמם, אבל באמת הכל מיוסד על זה הסוד הגדול, שאין פחיתות כלל לשלמות החומר, אדרבה מעלה היא, אלא שעל ידי חלישות השכל תהיה במקרה שבה לענין רע, אבל כשתהיה קדושת השכל ברוממות תכליתה או זהו תקפו וגבורתו ותפארתו, כשיהיה לו כל טוב עולמי, ועל ידו יחרץ בעניניו לגדל ולרומם עניני הקדושה העליונה למען כבוד שם ד' יתברך.

לפי זה כיון שעל כל פנים ארץ ישראל יסדה הקדוש-ברוך-הוא בתכלית הטוב לעניני הגוף: "ארץ זבת חלב ודבש", אם כן יש ח"ו סכנה שיתחזק הגוף ועל ידו יחלש השכל כיון שיהיה מעורב בגוף, על כן הקדים הקדוש-ברוך-הוא מצות תפלין לכניסת הארץ, לומר "עשה מצוה זו" ותבדיל שכלך מעניני החומר, אז כל מה שיוסיף הגוף ישוב וטובה, יוסיף השכל קדושה וכבוד אמת על כן "בשבילה תכנס לארץ", ותהיה באמת ארץ החיים, ש"תענג על ד" אף על פי ש"יתן לך משאלות לבך", (תהלים לז) בנחלה בלי מצרים.

ועל פי זה יש לומר, שהמרגלים שלקחו מפרי הארץ גם כן כונו בהם, להסיר לבבותיהם של ישראל מן הארץ, כי עיקר תכליתם לעבוד את ד', ולזה דרושה הגברת השכל, ולפי טבע הארץ התגבר התאוה. ויש לומר, שזהו שאמרו "כי חזק הוא ממנו" (במדבר יג), "כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם" (סוטה לה), שחשבו: כיון שבחירת הטוב ורע, נתן הקדוש ברוך הוא לבני אדם, הרי זה כביכול סלק רשותו מזה, ואמרו שלפי תגבורת הגופני שבארץ אי אפשר כלל שיבחרו בטוב והקדוש-ברוך-הוא סלק מזה רשותו כביכול. אבל שקר הדבר, כי ודאי הקדוש-ברוך-הוא הוא מושל בלב, כמו שכתוב (ירמי' יח), "הנה כחמר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל", ובידו להשיב לבות שובבים, שכן גזר בחכמתו העליונה שיטו רצונם לחפז עבודתו, ועיקר קדושת הארץ כן היא, שכל מה שיתגבר בה הגוף, יוסיף השכל אומץ, רק בבחירה הדבר תלוי. על כן אחשוב, שמטעם זה מתאמצת היא הס"א בכל עוז שתהיה מצות תפלין מרובה בישראל ח"ו, כדברי רז"ל (שבת כח), "וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן

עלי למיתה בשעת גזרת המלכות כגון תפלין, עדיין היא מרופה בידם" כי אם היה לב עם ד' לעולם דבק במצות תפלין לא היו באים לכל רע, והיתה מתקיימת הבטחת (דברים כח), "וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך ונבא ממך", כי היה השכל פועל הטוב בכלי החומר והיתה הקדושה מתוספת כפי תוספת הכח החמרי, וע"כ עד הנה יתחזק השטן מאד לבטל מצות תפלין מעם ד' בהנחתם שלא כתורה, על המצח, ועל ידי הסופרים שאינם יודעים את ההלכות המחויבות, ובודאי היא סבת עכוב הגאולה.

ועתה שזכינו ב"ה בדורנו כי פקד ד' את עמו, ורוח קדוש נתעורר בלב רבים לשוב להתנחל בארץ הקדושה, וזה בודאי קול דודנו הוא הדופק לומר לנו: "שובו לי בני ישראל לגבולכם", עלינו להתחזק במצוה זו אשר בזכותה נוכל לקבל טובת הארץ הגשמית בצירוף קדושתה הרוחנית באופן שיהיו לעזר זה לזה. וכן יתבאר על פי מה שכתבתי במקום אחר על דברי חז"ל שדרשו (סנהדרין צד) אהא דכתיב (ישעי' כד), "מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק" — גנאי הוא לחזקיה וסיעתו שלא אמרו שירה עד שפתחה הארץ ואמרה שירה, שנאמר מכנף הארץ זמירות שמענו וגו', שהכונה: חזקיה היה צדיק גמור ועיקר מחשבתו רק בענין תורה ועבודת השם, ואדרבה ישוב הארץ ירד בימיו בשביל שקידתו בתורה, והקדוש-ברוך-הוא היה מצליחם למעלה מדרך הטבע, כמו שכתוב (ישעי' ז) "והיה ביום ההוא יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן", (ושם) "כל מקום אשר יהיה שם אלה גפן באלף כסף, לשמיר ולשית יהיה", אבל רצון השם היה, שאף-על-פי שזהו בודאי דרך מקודש, ואשרי האיש אשר בתורת ד' חפצו באופן כזה עד שישליך סקני הארץ אחרי גוו, אבל ישוב ארץ ישראל היא בעצמה דבר קדוש ונשגב, והצלחת ישראל בארץ ישראל גורמת טובה גדולה לכל העולם, להכיר לכל באי עולם גדולתו ית' והשגחתו, שידבקו הכל בעבודתו. וזאת היא תכלית ביאת המשיח לומר שלום לרחוקים ולקרוב הכל תחת כנפי השכינה, על ידי שיתבררו אותם שתקנו ענין בחירתם עד שיהיו ראויים לקבל ברכת ד'. וזהו ענין "מכנף הארץ", שעם שטבע הארץ להיות מושבה בשפל, מכל מקום ארץ ישראל על ידי קדושתה פרוחה לעילא ומוסיפה כח בגבורה שלמעלה על ידי ברכתה.

והנה חזקיה כיון שראה שעיקר הנס היה לתועלת כבוד עם ד' ועשרם, כי מצד הצלת הנפשות היה די שיתן הקדוש ברוך הוא בלבב סנהריב לעזוב את ארץ-ישראל, או שלא יבוא כלל (עי' שם) אלא שאז לא היה להם כל הכבוד הזה וגם לא מצאה ידם שלל העם הרב ההוא, ועניני עולם הזה לא היו חשובים כל כך לחזקיה להתעורר לומר עליהם שירה, שחשב שהם מעיקים לעניני עולם הבא והקדושה האמתית; אבל מעלת משיח היא, שכל עניני עולם הזה יעלה אותם להשתמש בקדושה, על כן דבר זה גרם שלא נעשה חזקיה משיח (שם). והנה באמת שבת גדול הוא וצבי לצדיק, שהגיע למעלה רמה כזאת, עד שלא נתעורר לומר שירה על הצלחה זמנית, מכל מקום בערך חזקיה וסיעתו שהיה ראוי למשיח, הוא גנאי, עד שפתחה הארץ ואמרה שירה, כי מצד קדושת הארץ וכבודה וברכת ד' עליה עם רוב קדושתה, זה גרם להכיר לכל שראוי לומר שירה על הצלחה גופנית של עם ד' בארץ ישראל בפרט.

וזהו שאמרו חז"ל (ברכות ו) "שהתפלין הם עוז לישראל", ונקראו גם כן (ישעי' סב) "זרוע עוז" — "שכל זמן שישראל עושים רצונו של מקום מוסיפים כח בגבורה של מעלה, (איכה רבתי א) כביכול, וחז"ן, "בשעה שאדם מצטער שכינה מה הלשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי" (סנהדרין מו), שהראש והזרוע נתן לנו הקב"ה חוברים לקיים בהם מצות תפלין וסגולתה להפריד השכל מן הרצון הגס, וממילא יהיה שליט על הכחות החומריות וכל מה שיתוסף כח בחומר כן יגבר השכל עוד ביתרון מעלה, וממילא זהו תפארת השכל שיהיו כלי החומר חזקים.

ובודאי כשיפריד איש עניני שכלו מחומר, שוב אין סבה שיהיה סובל צער ויסורי המחלישים חמרו, כיון שכל מה שיתוסף בחומר כח, יקבל שכלו יותר עצמה. אלא שעל ידי שהאדם אינו זהיר להיות משליט יפה את השכל על החומר, ע"י זה יוכל היות שבגבר החומר יכנע השכל תחתיו ח"ו, על כן הקב"ה בחסדו מחליש כחות חמרו, כדי שיוכל לקבל הנהגת השכל.

אבל באמת אך זה חלי הוא, כי אם היה השכל בעונו כראוי לו, אז לא היה צריך לזה, ומפני זה גורם כח הראש והזרוע בשורש הקדושה של התפלין להיות מוסיף אומץ בקדושה ע"י התגברות כחותיו החמריות, על כן "בשעה שאדם מצטער, שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי", והתפלין על כן הם עוז לישראל שהמה סבה שיהיה לישראל כח ואומץ בכחותיהם הגופניות ובהצלחת קניניהם, ככל הדברים הכתובים בתורה לברכת ד' על עמו, ונקראו "זרוע עוז" כי על ידי זה מתחזקת כביכול גבורה של מעלה להשפיע טובה לתחתונים, וענין זרוע נקרא הכח המשפיע למלאכה, ומלאכה שייכת בנפרדים, ומפני שענין מדת השכינה היא להשגחת התחתונים, על כן מלאכה בה תליא כנודע בדברי חכמים, והתפלין בכלל אפילו של ראש היא סבה שתוכל להמשך ברכת ד' על התחתונים, ורוב טובתם לא יהיה להם להזיק, על כן נקראו התפלין זרוע עוז, ושייד ענין זה שפיר על עניני עולם הזה שדבר בהם (שם): "אם אתן את דגנך עוד מאכל לאויביך" וגו', כי ע"ז זרוע העוז של סגולת תפלין כשתשמור אותם, בטוח תהיה שטובות העולם הזה גם כן יבואו עליך בכל מילי דמיטב האמתים.

ואנחנו אומרים לכל איש ישראל, עשה מצוה זו, של הנחת תפלין כמאמרה, וכדין תוה"ק, שבשבילה תכנס לארץ, ונושע תשועת עולמים במהרה בימינו אמן.

